№ 35 (231) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.
na 1 hod—4 m. 80 fen. na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś
wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.
na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 35 (231) Hod III. Wilnia. 30 krasawika 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Telegramy.

29 krasawika.

Zachodni teatr.

Na poli batalii u Flandryi paabiedzi krapčeła artyleryjskaja bitwa.

Dabyča pry ŭziaćci šturmam Kemela uzrasła da 7.100 pałonnych, u tym liku 181 aficer, 53 harmat i 233 kulemiotaŭ.

Miž kanałam Labasse i Skarp, a takže na poŭnačy ad Sommy ažywilisia razwiedki anhličan. Silnyje ataki francuzaŭ proci lesu i wioski Hangar krywawa adbity. Razwiedačnyje bitwy ŭ čyślenych punktach frontu. Na uschodnim bierazi Maasu my pry hetym uziali pałonnych francuzaŭ.

BERLIN (W.T.B.) „Berner Tageblatt» piše ab wajennym pałažeńni: «Anhličanie — zusim inakš, čym francuzy,—drukujuć padrobna ab swaich stratach. Da 21 krasawika anhličanie apawieščali ab prapažy biaz wieści 3.819 aficeraŭ; zabitych było 4,008, ranienych 8,106. S pryčyny taho, što na adnaho aficera prypadaje siarednim likam 38 sałdataŭ, dyk apošnich prapało biaz wieści 145.000, zabity 152,000 i ranieny 300,700, — razam wybyło 604,000,"abo paławina ŭsiaho wojska na anhlickim froncі. Pawodłuh hetych cyfr možna sudzić, ci dumka, što niemcy dabiwajucca zništažeńnia anhlickaj armii, zhodliwa s praŭdaj.

ROTTERDAM. «Manchester Gwardian» piše ab pałažeńni ŭ uschodniaj Flandryi:

„Idzie trasieńnie ziamli. Kali jano pieretrywaje jašče tydzień, dyk užniamiecca pytańnie ŭžo nie ab pasyłcy wojsk u Franciju, a ab tym, kab ich adhetul zabrać. Anhlickaja armija nia budzie mieć mahčymaści razwiwać swaje operacii, kali nia budzie mieć u Flandryi dawoli abšaru, kab razwiarnuć swaju padmohu. Kali my ŭzdoŭž kanału Lamanš nia budziem mieć pojasa ziamli na 25—30 anhlickich mil šyrokaha, — dyk bolš nia budziem krepka stajać na nahach. Kali ŭ nas nia budzie nawakoł Kale paŭkruha, katory by abnimaŭ Diunkirchen, Bulon i Hazebryk, dyk možem mieć miljonnyje reserwy, ale nie zdalejem ich puścić u uchod. Ciapier idzie baraćba ab toje, ci my zdolejem dalej wajewać na kontynenci Europy, ci nie. Z hetaj pryčyny dla Francii Flandryja ciapier maje bolš wahi, čymsi nawat Paryž. Majučy ŭ swaich rukach Flandryja, Anhlija može dawać i dalej aružnuju pomač; kaliž Flandryja budzie ŭtračena, dyk naša padmoha budzie ahraničena tolki paddzieržkaj na mory".

ŽENIEWA. Predstaŭniki miesta Paryža i deputaty departamentu Seny s pryčyny abstrełu Paryža ŭ načy prasili u uradu dać zahad dzieržać adčynienymi ŭsie stancii padziemnaj čyhunki i zabaspiečywajučyje ad bomb hramadzkije gmachi praz usieńku noč.

BERLIN. U načy z 20 na 21 krasawika adna naša latučaja eskadra abkidała bombami Kale.

BERLIN (W.T.B.). U kanali Lamanš našy padwodnyje łodki zatapili 27.000 tonn. U tym liku adzin wialiki transport prynamsi 10.000 tonn.

Adzin z našych latunoŭ u časi razwiaedki źbiŭ adnu warožuju latajučuju łodku.

ŽENIEWA. Adna anhlickaja minanoska zatanuła ŭ wakolicach Alžezirasa. Utanuli 12 matrosaŭ.

CHRYSTYANIJA. Niedastača rabotnikaŭ u armii prymusiła ahientaŭ najmuć ich u neutralnych staronach za wysokuju płatu pry wielmi wyhodnych warunkach pracy.

LISSABON (Reŭter). 28.IV. Ahulnaj padačaj hałasoŭ za prezydenta respubliki wybran Sidonio Paes.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckaja delehacija ŭ Kijewi padpisała 23 krasawika ekonomičnaju umowu z Ukrainskaj Narodnaj Respublikaj. Hłaŭnyje punkty jaje datykajuć dastaŭki ziernia, stručkowych raślin, kormu dla žywioły i nasieńnia. Kirawać dastaŭkaj budzie orhanisacija, złožanaja s predstaŭnikaŭ sajuzaŭ ziemleŭłaśnikaŭ i chlebnych birž. Druhaja čaść umowy kaže ab dastaŭcy jajek, skaciny na miasa i žaleznaj rudy. Dapuskajecca kupla z wolnaj ruki — biez kantrola— bulby, harodniny, bručki, ščaŭlu i cybuli.

WARŠAWA (W.T.B.). 28.IV. Hieneral-hubernatar Bezeler za prezydenta miesta Waršawy naznačyŭ inženiera Dźewieckaha, za pamočnika jaho — Emila Świdu. Rehienckaja Rada naznačyła 40 člena miestowaj rady; pamiž imi pierewažywajuć aktywisty.

Niezaležnaja Biełaruś.

Zadača momentu.

Jak hładziać kiraŭničyje biełaruskije elementy niezaležnaj Biełarusi na zadačy ciapierašniaha momentu, heta najlepiej widać z mienskich biełaruskich hazet. Usie jany abniaty adnym nastrajeńniem, adnej dumkaj ab budawańni Biełaruskaha hasudarstwa. S kožnaha artykułu, s kožnaha radka wyjaŭlajecca krepkaja wiera ŭ sprawiadliwaść swajaje sprawy, wiera ŭ moc i siłu biełaruskaha narodu, katory ŭžo skranuŭsia z miortwaha punktu i šybkimi krokami dahaniaje inšyje dzieržaŭnyje narody.

Apisywajučy baraćbu «niedzieržaŭnych» narodaŭ Rasiei z maskoŭskim centralizmam i žadańniem wialikarusaŭ «zachawać «histaryčnyje tradycii caroŭ» „Беларускi Шлях" u pieredawicy z 20.IV kaže, što «Biełaruskaja narodnaja intelihencyja tak sama pajšła pa hetaj darozie i pačała haračkowa twaryć nowyje formy dzieržaŭnaha bytu. Tym časam treba było jašče źbirać narodnyje siły. Praca na dwa baki mocna asłablała siły intelihencyi i ŭ kancy nie dała ŭsio-ž tych skutkaŭ jakich ad jaje čakali.

«Ale ŭsio-ž jana pryniesła Biełarusi žlity, złučeny ŭ nacyanalnym pačućci narod i hatowuju dzieržaŭnuju formu. Zrabić z hetych dźwioch sił adnalitnuju biełaruskuju dzieržawu, złučyć ich z *usich* bakoŭ,—woś što pawinno być našym bližejšym zadańniem.

„Dla takoj pracy treba nie architektaŭ, bo *plan užo skončeny*, a skromnych mularoŭ, mazolnaja praca katorych ciapier tym ważniej, čym bolej adčuwajecca jaje patreba.

«Architekt biełaruskaj dzieržaŭnaści, intelihencyja pawinna ciapier uziacca za mularstwa,— i pamiać jaje za heta błahasławicca ŭ patomkach».

+ Na rumynskim fronci byli abiełaruščeny hetkije čaści wojsk.

1) 4 armiejski korpus z usimi štabami i artyleryjskimi i piachotnymi čaściami;

2) dźwie biełaruskije apałčenskije družyny (Mienskaja i Wiciebskaja);

3) sformowany z byŭšych pahraničnikaŭ „Biełaruski Nacyonalny Husarski Konny Połk".

Paśla mira Rumynii z Niamieččynaj dalejšaja orhanizacija biełaruskich nacyonalnych wojsk była spyniena, a ŭsie sałdaty byli demobilizowany.

+ Na stanowišče staršyni Rady B. N. R. wysťaŭlajucca kandydatury A. Ŭłasawa, A. Smoliča, A. Prušynskaha i S. Raka Michajłoŭskaha.

Jak kandydataŭ na stanowišče staršyni Narodnaha Sekretaryatu, katory pawinien uziacca za ŭtwareńnie nowaha habinetu, nazywajuć: Jazepa Waronku, Jazepa Losika, Ramana Skirmunta i inš.

Tymčasowa sekretaryat składajecca z hetkich asob: tymčasowy staršynia i sekretar mižnarodnych spraŭ — Jazep Waronka, sekretar unutrenych spraŭ—K. Jezawitaŭ, praświety — A. Smolič, sudoŭ—Bielewič, narodnaj haspadarki—Sierada, hrašawych spraŭ—P. Krepčeŭski, apieki—P. Badunowa, počty i telehrafaŭ— A. Karač, ziemlerobstwa—T. Hryb, zahadčyk spraŭ Sekretaryatu—L. Zajac.

+ Mienskaja staličnaja duma zaćwiardziła wybary biełaruskich dziejačaŭ W, Zacharko i M. Kościewiča na členaŭ mirnych sudoŭ.

+ Z assyhnawanych u marcy Radzie Biełaruskaj Narodnaj Respubliki 10.000 rubloŭ Mienskaja staličnaja miestowaja duma wypłaciła skarbniku Rady tolki 4.500 rub. Miestowy haława P. Kaščenko tłumačyć heta tym, što ciapier u miestowaj kasie nima nijakich hrošy.

Pierešciaroha.

Pakul biełarusy stanawili raspylenuju, ničym nie źwiazanuju i nieświadomuju nacyonalna massu, datul ad imi biełaruskaha narodu pramaŭlaŭ kožyn, chto tolki chacieŭ. Pierš-napierš za jaho hawaryŭ maskoŭski ŭrad; zatym—roznyje płatnyje prawakatary, jak Kawaluki, Sałaniewičy i inšyje syny biełaruskich sielan, zapradaŭšyjesia maskalom i za hrošy pracawaŭšyje dziela nacyonalnaha źniščeńnia biełarusaŭ; urešci, abjaŭlalisia i takije «dabradziei», katoryje ad imi tahož narodu wyskazywali wolu jaho „być palakami» i t. p.

Usio heta mahło mieć miejsco tady, jak biełaruski ruch byŭ jašče słaby, jak biełarusy byli niearhanizowany dy tolki žmienia świadomych synoŭ Biełarusi pracawała dziela prabudžeńnia nacyonalnaj świadomaści ŭ massach i dziela orhanizacii ich. Ale zdareńni apošnich hadoŭ usio heta źmianili. Maskoŭskije i polskije kryŭdy za čas wajny, samaja wajna i ŭrešci, rasiejskaja rewolucija i bolšewicki terror dawiali da taho, što biełaruskije narodnyje massy zbudzilisia, zrazumieli swajo padniawolnaje pałažeńnie, zrazumieli, chto jany jość i chto ich worah, — i woś pačałasia šyrokaja orhanizacija biełarusaŭ—u armii, na wializarnych ahulna-biełaruskich zjezdach, u miejscowych kamitetach i radach i

t. p. A zawiaršyła hetu rabotu orhanizacija pieršaha ahulna-biełaruskaha predstaŭnictwa—zakonnaj biełaruskaj ułaści ŭ postaci Rady Biełaruskaj Narodaj Respubliki i Narodnaha Sekretaryatu ŭ Miensku, a z hetaha boku wajennaha frontu—ŭ postaci wilenskaj Rady, wybranaj na konferencii 25—27 studnia 1918 hodu, na katoraj zyjšlisia predstaŭniki ŭsich kirunkaŭ i ŭsich słajoŭ biełaruskaha narodu.

U moment, kali treba budawać swaju Baćkaŭščynu, kali jei jašče z usich bakoŭ hroziać worahi, — ŭsie świadomyje biełaruskije siły pawinny zhurtawacca kala swajej zakonnaj ułaści i jści popleč, naha ŭ nahu, da namiečenaj oficyalnym predstaŭnictwam narodu mety. Meta henaja —zdabyćcie niezaležnaha, dzieržaŭnaha bytu dla našaj Baćkaŭščyny. I woś my bačym, jak u Miensku biełarusy roznych partyj i socyalnych kirunkaŭ, pačynajučy ad socyalistaŭ i kančajučy prawasłaŭnym i katalickim duchawienstwam, złučajucca razam dziela twórčaj pracy i formujuć jadyny nacyonalny front. Čynnaje i žywoje učaście ŭ raboci biełaruskaj dzieržaŭnaj orhanizacii prynimaje i wilenskaja Biełaruskaja Rada. Ščez razdzieł na hrupy i partyi, ščez razdzieł Biełarusi liniej frontu: ŭsie biełarusy pracujuć dziela adnaje mety.

Adnak, badaj, u kožnym hramadzianstwie, ŭ kožnym narodzi papadajucca adzinki, katoryje ci to dziela chworaj ambicii, ci dziela materyalnych karyściej wystupajuć proci swajho narodu, starajučysia razbić jednaść usich tworčych sił i wysłuhoŭwajučysia hetak woraham jaho. Takije adzinki, na žal, bačym my i pamiž biełarusaŭ, — praŭda, adzinki niačyślenyje, ŭ adzinočnaj ličbie, ale ŭsio-ž taki škodnyje dla našaj sprawy: jany bałamucačy ničoha nie razumiejučych u palityce i biezadkaznych ludziej falšujuć hramadzkuju opiniju i padrywajuć pawahu biełaruskaj zakonnaj ułaści, jakaja adna tolki maje prawa ŭ hety moment wystupać ad imi narodu. Ahawarywajemsia: tam, u Miensku, padobnych elementaŭ zusim nima, bo jany zrazu sustrecili by wostry i publičny adpor. Heta—twor našych, wilenskich, nienormalnych warunkaŭ, dziakujučy katorym tut jašče jość mahčymaść chadzić samapasam, orhanizoŭwać «palityčnyje wystupleńni", nie majučyje ničoha supolnaha z ahulna-biełaruskaj palityčnaj rabotaj, i t. d. I my ličym swajej pawinnaściu pieraściarahčy naše hramadzianstwa, kab nie dawało wiery padobnym škodnikam, katoryje bajacca świetła, bajacca adkryta i publična wyskazywać swaje pahlady i hetym samym pakazwajuc, što ich rabota—niačystaja.

Prawapis i Hramatyka.

(Hladzi «Homan» № 34).

Aprača taho *e* treba pisać:

1) U kančatkach prymietnikaŭ i daŭhich zajmieńniaŭ u pieršym prypadku adzin. ličby siar. r. i druhim prypadku adz. lič. žanockaha rodu, značycca: hetaje siniaje nieba, toje lubowaje miasa i niama našaje lubaje siastrycy.

2) U kančatkach klikalnaha prypadku najmieńniaŭ mužčynskaha rodu, kali jany kančajucca na etymologičnaje *e*: čeławieče! woŭče!

3) U najmieńniach u kancy kančatkaŭ usich kosych prypadkaŭ, kali zamiest *e* nima *i* abo *y*, ab čym budzie hutarka dalej.

4) U kančatkach dzieilnikaŭ (čyńnikaŭ), u katorych *e* jość etymologičnym: chadzicie, wiaziecie i h. p.

Dziela taho, što z hetymi punktami ŭsie zhadžajucca, my nia budziem ich dawodzić. Razhledzić tolki treba *e* ŭ kančatkach dzielnikaŭ paśla šypiačych i *r* Paśla šypiačych i *r* akańnia nieakcentnaha *e* pawialičywajecca. Šypiačyje i *r*, budučy ćwiardymi suhałosnymi, byccam akajučamu *e* nie dajuć chistacca ŭ staranu *i* i hetym umacowywajuć akańnia *e*. Pawialičywajecca akańnia *e* paśla šypiačy i *r* i ŭ kančatkach dzielnikaŭ. Adnak pisać: jon piša, jon reža, hawara, a značycca i ty pišaš, režaš, jon pišać, jon režać, bo jak piše I. Lesik: «Usie hłahoły ŭ druhoj i treciaj asobie ciapierašniaha času pawinny sahłasawacca u napisu z prawapisam hłahołaŭ s karotkimi kančatkami», nia možna. Praŭda, što najčaściej skažuć: „jon piša, reža, hawora" i h. p., ale redka skažuć: „ty pišaš, režaš i nikoli nia skažuć: „jon režać, jon pišać, ale jon režeć, pišeć, abo jon pišyć, režyć, značycca, tut zyk *e*, katory kažycca to jak *a*, to jak *i*, to jak *e*, i katory najlapiej abaznačyć literaj *e*. Dziŭna, što tyje samyja ludzi, katoryje pastanaŭlajuć pisać nawat nidzie nie wymaŭlanaje *a* ŭ «režać» u toj samy čas nia chočuć pisać „mora" ale „moro".

Razhledziŭšy ŭsio heta my pawinny wywieści hetkaje prawiła: Nieakcentawanaje etymologičnaje *e* zaŭsiody pišecca praz *a* aprača časodnych wyniatkaŭ, u katorych jano pišecca praz *e*:

1) U druhim składzie ad kanca słoŭ: piera, pjerad, pieraz, cieraz, nia hledziačy na toje ci jany stajać asobna, ci złučany z inšym słowam.

2) U kančatkach łaskawych najmieńniaŭ na—*jka* z źmiakčanaj papiaredniaj hałosnaj.

3) U kančatkach łaskawych prymietnikaŭ na — *nki* i nareččaŭ na — *nka* z žmiakčanaj papiaredniaj hałosnaj.

4) U kančatkach klikalnaha prypadku adz. lič. najmieńniaŭ mužčynskaha rodu, kali ŭ kančatku jość etymologičnaje *e*.

5) U najmieńniach na kancy kančatku ŭsich kosych prypadkaŭ adz. lič., kali zamiest *e* nie stalć *i*.

6) Na kancy kančatkaŭ prymietnikaŭ i zajmieńniaŭ u pieršym prypadku adzin ličby siar. r. i ŭ druhim pryp. adz. lič. žanoc. rodu.

7) U kančatkach dzieilnikaŭ ciapierašniaha i budučaha času.

Nie, nia, ni. Sprawa z *nie* wielmi ŭ nas zabłytałasia. Dajšło da taho, što nawat u Miensku pastanawili pisać usiudy *ni*. Pierš čymsia hukać ab napisańni *nie*, spačatku wyjaśnim jaho značeńnia. Jość dwa *nie*. Adno toje, katoraje adpawiedaje maskoŭskamu «нѣтъ» i niamieckamu «nein», napr.: „U ciabie jość kniha? — Nie, niama". Hetaje nie nikoli nie žmianiajecca. Pa ukrainsku jano kažycca «*ni*». Druhoje *nie* adpawiedaje maskoŭskamu „не", niamieckamu «nicht» i ukrainskamu „не", napr. My wam *nie* kazali, bo sami *nia* wiedali.»

Nie ŭ druhim značeńni to pierachodzić u *nia*, to *ni*, zaležna ad šyryni składaŭ i ad miescowaści *e* ŭ *nie*, jak i naahuł ekańnia ŭ biełaruskaj mowie čuwać zusim mała. Čym dalej biełaruskaja mowa ad miest, čym jana čyściejšaja i charaktarniejšaja, tym čaściej možna čuć *nia*. U zborniku Šejna tom I na 95 pieršych stranicach nidzie niama *nie* abo *ni*, a ŭsio *nia* i dalej *nia* najbolš užywajecca: nia capaj, nia dziwisia, nia hladzi, a takže: niachaj niama. Dyj kožny z nas može prakanacca, što prynamsi na $^{9}/_{14}$ Biełarusi skažuć *nia* ŭ hetkich słowach, jak: niadola, niawola, nia wiedaju, nia dužy i h. p. ŭžo mieniej šyraka ŭžywajucca «niastača niama, niachaj i h. p.

I ŭžywajecca ŭ mowie tak ci inakš prypsutaj, abo maje miascowy charaktar. *Ni* kažuć usie biełarusy, katoryje nia hukajučy pa biełarusku, nia ŭmiejuć ćwiorda pa maskoŭsku. *Ni* kazali na Biełarusi uradniki, stražniki nahladniki ŭ turmie i t. d. Jany kazali „Hi знаю, ні было i h. p.

Pry hetym tut treba padčyrknuć, što pry ustanowie prawiła ważna nawat nie wialikšaść narodu, katory jaho ŭžywaje, a čystata biełaruskaje mowy i biełaruskaja jaje charakternaść u miascoch užywańnia taje ci inšaje formy.

Pry ustanowie jak pisać *nie*, treba jašče žwiarnuć uwahu, što našaja mowa nia ikaje, ale akaje, što pastanawiŭšy pisać *ni*, my zrobili b wyniatak, dla katoraha zusim niama asnoŭ. U niwodnaj sławianskaj mowie *nie* nia pišycca, jak *ni*, a biełaruskaja mowa mieniej ikaje, čymsia inšaja sławianskaja, nie kažučy ŭžo ab ukrainskaj.

Choć *e* ŭ *nie* padchodzić pad ahulnaje prawiła akańnia *e*, adnak dziela kompromisu, prymajučy pad uwahu, što mnohija pišuć *ni* i što *nie*, jak miakki skład i časta stojučy asobna ad słowa schinajecca da ikańnia, treba pisać *nia*: 1) U pieršym składzie ad akcentawanaha na, nia hledziučy na toje, jaki hałosny zyk u akcentawanym składzie: nia možna, niastača, niama, niachaj i h. p. 2) na hruhim składzie ad akcentawanaha kali ŭ akcentawanym i papiaradźajučym jaho składzie niama zyku *a*: nia było, nia žywie i h. p.

U ŭsich inšych zdareńniach dziela taho, što ŭ adnej miascowaści skažuć *nia*, a ŭ druhoj *ni*, a časami, choć i redka, *nie* treba pisać *nie*, bo *nie* daje mahčymaść čytać i *nia* i *ni*.

Ni treba pisać tam, dzie padčyrkiwajecca, napr. Nichto nia byŭ ni ja, ni jon, a taksama ŭ słowie niwodny, bo ŭ hetym słowie niwodny, bo ŭ hetym słowie taksama padčyrknieno.

Čužyje słowy treba pisać tak, jak jany wymaŭlajucca u tej mowie, u jakoj pazyčany, kali ŭ nas jany nie majuć prawa hramadzianstwa, kali ž majuć, dyk pisać ich treba pabiełarusku. Adnak tut prydziecca peŭnia razhledzić biezmałna kožnaje słowa, bo što napahlad adnaho maje prawa hramadzianstwa, na pahlad druhoha može nia mieć. Kančajučy ab akańni, ja pierapišu jašče adno wielmi dobraje prawiła s staćci J. Losika ab złučanych słowach:

Wilenskije uspaminy.

Zalezny wouk.

Zmoŭk roh palaŭničy. I ludzi i psy abstypili kniazia Gedemina. Zabrali kania. Kniaź prylich sapačyć, jak i byŭ jon, u zbroi zaleznaj, na wisokaj hary la Wilejki. Zorki ŭ niebi harać. Noč panuje kruhom. Wietry kazki siwyje haworuć. U chatkach ubohich, la burnaj Willi śpiać cicha ratai-sielanie.

U lesi dubowym pałaje ahoń, — tam žrecy padliwajuć žywicy-smały, wajdalotki kładuć chwaraściny. I hłytaje achwiary Piarun...

Kniaź hladzić: što za cud—woŭk zalezny staić i bliščać, jak wuhli, jaho wočy. Wok zawyŭ na uschod, woŭk zawyŭ na zachod i na poŭdzień, na poŭnoč tak sama. Ažno recha traščała u ciomnych lasoch, hrymacieła pawietra naŭkoła... Wok zalaskaŭ zubami, až kroŭ paciakła. I naceliŭ swoj łuk na jaho Gedymin. I streła za strełoj zahuła, nie miniajučy kožnaja woŭka. Papadaŭ kniaź u mety nadziwa. Tolki woŭka nie brała streła,—tolki zwon razdawaŭsia ŭ pawietry Niby stal ab zaleza źwinieła streła i lacieła u niz, na kamieńni. Apuściŭ swoj kaŭčan Gedymin. Što rabić, — o Piarun? Woŭk razjušeny lezie na kniazia. Prytailisia psy, paŭciakali ŭsie słužki kudyści. Kniaź adzin... Woŭk napeŭna zareže. Chutka śmierć... Kniaź chwatajecca raptam za serce. I pračnuŭsia... Hetaž son!... Cišynia, miesiac žjaje na niebi. I wajaki i šłuhi stajać uwakruh dy čakajuć prykazku ad kniazia...

Kniaź ad wiečnaha wohnišča sklikaŭ žrecoŭ i swoj son raskazaŭ im na dziwa. „Heta wola bahoŭ", adkazali žrecy, «a budyčyni wiestka świataja. Dyk pasłuchaj nas, kniaź-uładar, jak tłumačyć tre wiestku niabiosaŭ.

„Nad Wilnioj ŭzojdzie sonce-krasa, ŭstanie horad wialiki, pryhožy. I da zor, da niabios hmachi buduć raści. I dyament i marmor zamorskaj ziamli zawarožuć dalny i hory. I ŭsie ludzi sumiežnych zamiel płyści buduć siudy, niby chwali. Pieśni horadu buduć składać, na pakłony bahom siudy pojduć; nabaženstwa paŭstanie wialikaje tut, pazychodziucca ludzi sa świetu. I ŭ abojmach Willi, miž lasoŭ i sadoŭ, šmat wiakoŭ budzie žyć hety horad"...

Zbudawaŭ Gedymin na wisokaj hary až da chmaraŭ cehlana zamčyšče. I žjawiłaś hniazdo tych mahutnych arłoŭ, što stalicaju Wilniu zrabili.

Z. Biadula. (z „W. B.")

Staraświeckija labendy.

Rak.

Boh twaryŭ sabie mir. Usie stwareńnia pryšli da Jaho dy pakłanilisia. Boh ustawiŭ kožnaj twary wočy, kab usie pahladzieli na Jaho. Paśla usich prypoŭz rak. „Dzie-ž ty, rak niebarak, wałačyŭsia dahetul? zapytaŭ Boh. „Porkaŭsia tamaka u karčoch!" adkazaŭ rak dy nie kłaniajecca Bohu. „Aźmi, rače, sabie wo hetyje wočy, jakije tutaka zastalisia!» skazaŭ jamu Boh Rak pamacaŭ swaimi klešniami tyje wočy dy i kinuŭ ich pad nohi Bohu. „Aźmi ich sabie, hetyje pahanyje wočy, dy ŭstaŭ, kudy chočeš, a mnie ich nia treba!" skazaŭ pahardliwa rak dy adwiarnuŭsia k Samomu Bohu zadam. «Dyk nia Mnie-ž hetyje wočy treba, pahany rak, a tabie!» zahrymieŭ Boh dy ustawiŭ raku wočy ŭ zad.

S tych por u ŭsich twaraŭ wočy-jak wočy, a u raka — zzadu.

Miadźwiedź.

Było heta daŭno. Boh sa swaimi Światcami išoŭ pa darozi. Usie ludzi kłanialisia jamu, a adzin hałuza-biazbaćkawič staŭ dražnicca. Światcy doŭha uhawarywali hetaha hałuza, no jon ich nia słuchaŭ. To z adnaho boku kiniecca na Boha, to z druhoha, a Boh idzie ŭsio swajeju darohaj i nie hladzić na jaho.

Tady hałuza zabieh napierad, schawaŭsia za jawarynu i siadzić. A Boh idzie sabie cichińka pa darozi, a za im światcy. Tolki što jany paraŭnialisia z jawarynaj, jak adtul wyskačyŭ hałuza, prysieŭ na karački, wyciahnuŭ mordu dy na Boha: «hy-y-y!»

Nie staŭ ciarpieć bolaj hetaha Boh i skazaŭ: «Uwieś swoj wiek ty chadzić-mieš tak, jak ciepieraka chodziš!"

S tych por i chodzić toj hałuza miadźwiedziem na karačkach, wystawiŭšy mordu.

(I. L. Sierbow. «Biełarusy-sakuny")

Złučanyje słowy pawinny zwiazywacca literaj *a*, napr. dobračynny, nowahodni.

J. Stankiewič.

U Wilni i wakolicach.

× **Try hady pracy Biełaruskaha Kamitetu.** 29 krasawika minuli try hady ad zaćwierdžeńnia statutu Biełaruskaha T-wa pomačy paciarpieŭšym ad wajny. Tawarystwa zasnawałosia ŭ toj moment, kali wajennaja nawalnica dakaciłasia i da ziamli Biełaruskaj, i ŭ Wilniu i inšyje miesty Biełarusi chłynuli chwali biełaruskich uciekačoŭ z Hrodzienščyny i inšych miejsc. Z wialikim trudom wilenskim biełaruskim dziejačam udałosia dastać pazwaleńnie na adkryćcie T-wa ad rasiejskich ułaściej, katoryje zaŭsiody adnosilisia da biełarusaŭ wielmi nieprychilna. I heta nieprychilnaść jarka wyjawiłasia ŭ dalejšych adnosinach uradu da pracy Biełaruskaha T-wa: pad toj čas, jak litwinom, palakom i žydom „Tatijaninskij Kamitet" dawaŭ miljony na pomač uciekačam ich nacyonalnaściej, biełarusam da samaha momentu prychodu ŭ Wilni u niemcaŭ dadzieno było ŭsiaho... *360 rubloŭ!*

Usiu rabotu dziela pomačy biełaruskim uciekačom wioŭ wybrany T-wam Kamitet, złoženy spierša z 9 asob. Kamitet zaniaŭsia orhanizacijej pa ŭsiej Biełarusi addziełaŭ T-wa, kab na miescoch akazwać pomač uciekačom. Za čatyry miesiacy pracy byli adkryty da 10 addziełaŭ na prawincii u Wilenskaj, Hrodzienskaj, Wiciebskaj i Mienskaj hub. Mnoha sot uciekačoŭ atrymało pomač i ŭ Wilni, dzie Kamitet adkryŭ prytułak na Łasioŭcy dla pryježdžajučych u Wilniu, adkul jany razsyłalisia u hłyb Biełarusi.

Pry ewakuacii Wilni rasiejcami značnaja čaść členaŭ Kamitetu była prymušena pakinuć stalicu kraju. U Wilni astałasia tolki małaja žmienia ludziej — biez hrošy, biez nijakich zapasaŭ, katoryje, adnak, nia kinuli raboty. Kamitet astaŭsia centram usiaho biełaruskaha žyćcia u Wilni i, naahuł, u miežach okupacii. Z wializarnym napružeńniem swaich sił Kamitetu ŭžo ŭ kancy 1915 hodu — praz try miesiacy pašla adchodu maskaloŭ — udałosia naładzić u Wilni pieršyje biełaruskije narodnyje škoły i biełaruskije wučycielskije kursy. Pobač s pomačču uciekačom, bolšaja čaść katorych była skora ewakuowana niemcami, dawałasia pomač wilenskaj biełaruskaj biednacie naahuł—biaz rožnicy relihii: jak katolikam, tak i prawasłaŭnym. Nawuka u škołach była darmowaja, dy apryč taho dzieciam wydawalisia darma abiedy, adzieža, čerawiki i inš. Škoł spierša było 6, ale s pryčyny niedastačy hrošy ŭ pieršaj paławinie 1916 hodu čysło ich pryšłosia pamienšyć da 5. Pry kožnaj školi była swaja straŭnia dla dziaciej, pry dźwiech byli naładženy majsterni ručnych rabot i pry adnej—stalarska-reźbiarski warstat.

Chacia Kamitet akazwaŭ pawodłuh mahčymaści pomač usim patrebujučym u mieści i na prawincii (wysieleńcam s frontu i inš.), adnak, hłaŭnaj zadačaj swajej jon pastawiŭ pomač materyalnuju i duchowuju biełaruskim dzieciam. Treba było nia tolki adzieć, abuć i nakarmić bolš za 200 dziaciej, ale i nawučyć hramaty, dać knižku da nawuki. U mieru razwićcia raboty, kamitet ładziŭ nowyje ustanowy: hetak u 1917 h. ŭ letku byli arhanizowany dwa prytułki dla biednych dziaciej — u Čornym Bory (pad Wilniaj) na letni čas na 70 dziaciej i ŭ Kačanoch (pad Jašunami) pastajanny na 40 dziaciej.

Z wosieni 1917 hodu čysło biełaruskich škoł u Wilni było pamienšeno: dzieci s čatyroch adnaklasowych škoł byli złučeny u dźwie wyšejšaha typu, a adna — zakryta zusim. Heta było wyzwano tym, što 40 dziaciej było wywiezieno ŭ prytułak u Kačanoch, a kala 70 biełaruskich dziaciej byli pryniaty na pastajannaje žyćcio ŭ prytułak nowazasnawanaha T-wa «Zołak».

Kamitet orhanizawaŭ na wystaŭcy wilenskich damoŭ pracy Biełaruski Addzieł. Niezaležnie ad taho, što tut pradawalisia raboty biełaruskich školnych majsterni i warštataŭ, adkryćcie Addziełu maje i šyrejšaje značeńnie: jano napaminaje ŭsim, što biełarusy tut jość i robiać swaju kulturna nacyonalnuju rabotu.

U 1917 h. u Wilni adkryty kamitetam dźwie biełaruskije straŭni: narodnaja (Św.-Jurski pr. 22) i dla siarednia ha stanu (Św.-Jurski pr. 21). Biełaruskaja narodnaja straunia akazwaje surjoznuju materyalnuju pomač biełaruskaj biednacie, dajučy da 100 biezpłatnych abiedaŭ u dzień.

Da času utwareńnia Biełaruskaj Rady ŭ Wilni, jak najwyšejšaj biełaruskaj nacyonalnaj ustanowy ŭ miežach okupacii, Biełaruski Kamitet wypaŭniaŭ funkcii nacyonalnaha centru biełarusaŭ: jon razam s kamitetami inšych nacyonalnaściej wystupaŭ u hramadzkich sprawach pierad niamieckimi ŭłaściami, prynimaŭ učaście u roznych ahulnych rabotach, orhanizawaŭ wystupleńni u sprawie zaw'adzieńnia biełaruskaj mowy ŭ kaściełi, pasyłaŭ swaich wučycieloŭ u nowaładženyje biełaruskije škoły (u Hrodni, ŭ roznych miescoch pa wioskach i t. d.), drukawaŭ školnyje padručniki i t. p. Dziela školnych spraŭ (układańnie prahram, orhanizacija škoł i wučycielskich kursaŭ, padhatoŭka padručnikaŭ) pry Kamiteci była utworena specyalnaja školnaja kamisija.

Toje, što Kamitet z na śmiech małymi hrašmi zdaleŭ razwiwać hetkuju šyrokuju rabotu, tłumačycca tym, što ŭsie člieny jaho pracawali zusim darma, i utrymańnie Kamitetu ničoha nie kaštawało. Abaroty Kamitetu hrašmi byli hetkije: za cas ad 15.X.1915 da 22.VI.1916 h. — 7.994 m. 89 fen. i ad 22.VI.1916 da 1.VIII.1917 — 17.464 m.85 f.

U časie okupacii Kamitet byŭ pierawybran i składajecca cianier z hetkich asob: maršałak — A. Łuckiewič, skarbnik — J. Menke, sekretar — J. Saławiej, člieny: I. Łuckiewič, A. Račkoŭskaja, F. Wišnieŭski i J. Lickiewič. Adres Kamitetu: Wilenskaja 33.

× **Dziciačaje świata.** Na Św. Jura u Światajanskim kaściele adbyłasia imša, za pamysnaje razwićcie T-wa «Zołak". Dzieci s prytułku T-wa piejali ŭ časie imšy pabiełarusku pieśni: «O, moj, Bože, wieru Tabie» «Uwieś świet, ziamla i more" i «Wostrabramska Maci Boža»... Strojna adbiwalisia miełodyjnyje biełaruskije słowy ab wysokije sklapieńni hetaha staraświeckaha kaścioła. Pašla imšy u školi prytułku była ustrojena festyna, na katoruju sabrałasia horstka bližejšych da T-wa asob: dzieci deklamawali, spiewali, hulali biełaruskije hulni, i adyjhrali sceničnuju štučku sa spiewami «Pierechitryli», napisanuju dla dziciačaha teatru p. Sanisławaj Korff. Pašla predstaŭleńnia dla haściej dzieci paŭtaryli ŭsiu prahramu jašče raz dla dziaciej. i dla zaprošenych na hetu festynu baćkoŭ dziaciej. Miła było hladzieć na dziaciej katoryje, prybraŭšysia nia tolki u światočnyje opratki, ale i u światočnyje minki, ščyra pieren'atyje, pakazywali, čaho za zimu nawučylisia. A nawučylisia šmat čaho: pieśni i hulni wychodzili strojna i składna prost abwaražywali dušu ščyra narodnymi biełaruskimi melodziajami i ładam. Štučku sceničnuju ihrali dzieci, nia tolki s piereniaćciem, ale z walikim talentami Bolej že za ŭsio radowało dušu, što pad umiełym kiraŭnictwam dzieci na wačach wyrastajuć na świadomych hramadzian, jakije wiedajuć canu i swajej rodnaj mowie i swajej pieśni. Zapraŭdy wialika zasłuha pierad našaj baćkaŭščynaj usich tych, chto prylažyŭ swaju cehłu da hetaj budoŭli. Čeść i padziaka im naležycca i ad dobrych ludziej, i ad baćkaŭskich kaściej.

J. T.

× **Redkije hości.** Usie časciej i ŭsio bolej na wulicach našaha miesta možna spatkać rasiejskije mundziry, katoryje, dahetul jašče wyzywajuć siarod prachodžych sensaciju. „Hlań, hlań! idzie biaz niemca!».. bo naše woka adwykło bačyć rasiejskaha wajennaha biez eskorty niamieckaha sałdata. «Chto? skul? ci bačyŭ taho, ci bačyŭ hetaha?" — zakidajuć hościa pytańniami, bytcym Rasieja pa wieličyni nia bolš za naš napr. Ašmianski pawiet, hdzie lohka spatkacca sa znajomym. «A što tam čuwać? Ci ŭsio heta praŭda?"... — druhoje nieadstupnaje pytańnie, bo, daliboh, tutejšym dahetul nia wierycca, što ŭ staroncy roznych mahčymaściej byli mahčymy hetkije strašennyje, niemahčymaje rečy, ab jakich my čuli dy čytali...

Akazywajecca, što praŭda była strašniej za dachadziŭšyje da nas apowieści...

× **Błahije zabaŭki.** Wielmi časta zdarajucca z dziaćmi nieščaśliwyje prypadki s pryčyny nieaściarožnaści sa znojdzienymi razryŭnymi snaradami. U apošnim tydni byli ažno try hetkije zdareńni: Staś Hajdukiewič, chłapiec z wioski, 13 hadoŭ znajšoŭšy patron ad strelby, pačaŭ jaho razbiwać kamianiem. Zrabiŭsia ŭzryŭ i chłopcu paraniło ruki. Maryja Pilnikoŭna, dziaŭčynka 15 hadoŭ, znajšoŭšy na Snipiškach takuju-ž samuju «zabaŭku», pačała jaje kałupać ihłoj; ŭzrywam krepka jaje raniło ŭ bok; u karetcy skoraj pomačy adwieźli jaje ŭ balnicu Sawič. Na Derewnicy niejki chłapiec znajšoŭ ručnuju granatu; razarwaŭšysia, jana krepka raniła chłapca ŭ žywot i adarwała ruku; jaho adwieźli ŭ balnicu Sawič.

× **Nieščaście na Łukiškach.** 24 krasawika u wastrozi na Łukiškach aryštanty wybirali wiadrom brud z patrebnaha miejsca. Raptam wiadro abarwałosia. Adzin z aryštantaŭ spuściŭsia ŭ niz, kab jaho dastać dy atruciŭsia gazami i ŭpaŭ niažywy. Pašla palez ratawać jaho druhi, — toje samaje zdaryłosia i z im. Takij samy los byŭ i trejciaha. Tady wyzwali pažarnikaŭ. Pažarniki ŭ maskach spuścilisia ŭ niz i wyciahnuli ŭsich troch. Dochtorskaja pomač była ŭžo spozniena: ŭsie try byli trupy.

× **Ukradzienaja rycyna.** U adnej aptecy na Wilenskaj wulicy złodziei, ŭłamaŭšysia, ukrali 131 funt rycyny. Wiedamaści ab hetym prynimaje kryminalnaja palicija, Dominikanskaja 1, pakoj 90.

× **Kradzieža koz.** U načy na 22 krasawika z niezačynienaha chlewu pry Boŭharskaj wul. 7 ukradzieny biełyje kozy, wywiedzieny na pusty plac i tam zarezany.

× **Apawieščeńnie.** Stadthauptmann apawieščaje, što kožny, chto prynimaje u swaju kwateru čužoha čeławieka, pawinien nie adkładajučy pawiedamić ab hetym najbližejšuju palicejskuju wachu u swaim kwartale. Asoby, katoryje zanimajucca addačaj na nač pakojaŭ čužym za hrošy, pawinny atrymać ad Stadthauptmana pazwaleńnie na piśmie. Jany pawinny zapisywać u knihu ŭsich pryježdžajučych i wyježdžajučych i kožny dzień nie paźniej 10 hadziny ranicy prynasić jaje da Stadthauptmana.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najnižejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
25—26	+ 18.6°	+ 1,1°
26—27	+ 21,0°	+ 2.0°
27—28	+ 20,8°	+ 10.0°
28—29	+ 15,5°	+ 10.4°

Z USIAHO KRAJU

Bolševiki pracujuć

Bolševiki, ŭciokšy z Miensku, spynilisia ažno ŭ Smalensku i tamaka nie pakidajuć «pracawać», kab našu wolnyju, niezaležnuju Biełaruś iznoŭ abiarnuć u «obłaść» Rasiejskaj dziaržawy.

U № 68 «Извѣстій» nadrukawano pad zahałoŭkam, „Žjezd radaj zachodniaj obłaści":

Smalensk. 10 krasawika u Smalensku atkrywajebca žjezd padaŭ Mahiloŭskaj, Witebskaj i Smalenskaj hub., arhanizawany abłastnoju radaj ewakuirawaŭšyjsia z Miensku. Napierad pastanoŭleno było sklikać žjezd tolki ad dźwioch huberniaŭ aprača Smalenskaj, ale dziela bažańnia niekatorych radaŭ hetaj huberni jana była pryłučena. Adnak, pytańnie ab terrytoryi zachodniaj obłaści wymienicca na samom žjezdzi. Možna s peŭnaściu skazać, što predstaŭniki ad Wilenskaj i Mienskaj hub. astanucca tyje-ž samyje dziela taho, što «Совѣты» u hetych miejscoch razbureny.

Na žjezd składajucca wialikije zadačy: pamiž inšym, žjezd pawinien wyjuśnić taktyku što datyče adnosin da akupowanaha kraju. Jak wiedama, tamaka biełaruskaja Rada pamahajecca stwaryć nacyanalnuju buržuaznuju dzieržawu pad apiekaju Niamieččyny. Heta nadta niepakoić tutejšyje „sawieckije" koły. Pastanoŭleno aktyŭna spracíŭlacca biełaruskaj buržuazii. Žjezd skaže swaje pawažnaje słowo u hetym pytańni. (B. P.)

* * *

U Hubernskim Prysuctwi zaćwierdženy niamieckim hradanačalstwam nowyje pensyi: členam prysuctwa zamiest daŭniejšych 450 — 125 rubloŭ, dzieławod zamiest 250 — 65 r. i kancelaryst zamiest 130 r. —30 rubloŭ u miesiac.

* * *

Spekulanty prypudzilisia apošnich pastanowaŭ niamieckaj ułady a charčach. Pačałasia na skoruju ruku raspradaža daŭniejšych zapasaŭ, uzwialičenych jašče pry likwidacyjach rožnych sajuzaŭ.

Cena cukru spała z 8 na 5 rubl.; harbaty—z 10 na 6; muki—s 5 na 2 rubli za funt i t. p.

* * *

Načalnik st. Homial atrymaŭ ŭ upraŭleńni L. R. ž. d. telehramu a faktyčnym pierachodzie wučastka Žłobin-Romny pad zahad Ukrainskaj Rady.

Heta, badaj, apošni akord upraŭleńnia L. R. ž. d. za try hady wajny; spačatku Libawa-Soły, potym Libawa-Miensk i ŭrešci Žłobin-Romny.

* * *

Konsultacyja prysiažnych adwakataŭ pry Mienskim Akružnym Sudzie pačałasia s 16-ha krasawika. 17 krasawika adbyłosia pieršaje ahulnaje sabrańnie členaŭ konsultacyi.

S Pinščyny.

Jak piše „Б. Ш.", wučyciali Pinskaha pawietu hłasnyje pryjechaŭšyje na hubernskaje ziemskaje sabrańnie ŭ Miensk, žalucca na swaje ciažkije ciapierašnije warunki žyćcia.

Za luty i sakawik wučyciali pinskaha paw. atrymali pensyi pa 47 rubl. na miesiac. Dwoje s-pamiž ich pamierło prosta-taki z hoładu.

Na 28 krasawika pinskije wučyciali pastanawili sklikać swoj žjezd, kab paraicca ab swaim ciažkim pałažeńni. Poruč z hetym maje być wyjaśniena sprawa i ab pryłučeńni pinskaha pawietu da Ukrainy.

Pawiedamlajuć Pinskije wučyciali jašče i ab tym, što bolševiki, uciekajučy, zachapili s kaznačejstwa miast. Stolina (administ. centr pinsk. paw.) bolš za 700,000 rubl.

Nu, heta nie nawina!

DŹWINSK. Pa zahadu kamendanta duma i uprawa, utworenyje uradam Kierenskaha, raspušeny. Nowaja duma składajecca s 14 niemcaŭ, 13 rasiejcaŭ, 14 palakoŭ, 10 žydoŭ i 6 łatyšoŭ i estaŭ. Hłasnyje — predstaŭniki nia

tolki damaŭłaśnikaŭ-chryścijan, jak było za cara, a predstaŭniki ŭsich nacyonalnaściej, wier i stanaŭ, u tym liku także ramieśnikaŭ i rabotnikaŭ. Nowaja duma wybrała s pamiž siabie na stanowišče haławy i jaho pamočnika dźwinskich mieśča, byŭšych dyrektarcŭ banku, Minusan i Korica. Na pieradzi miestowaha uradu, jak i pa inšych miestoch kraju, staić niamiecki Stadthaŭptman.

BERLIN. Impieratar u adkaz na prywitańnie haławy miesta Rewiela, Dejjo pasłaŭ jamu telehramu, kažučy miž inšym:

„Ja rad, što niamiecki narod pačynaje ŭsio bolš cikawicca Bałtyckimi bratami. Spadziajusia, što żywiejšyje znosiny, jakije byli ŭ siarednich wiakoch u časie Hanzy, wiernucca iznoŭ“.

MITAWA. S pryčyny pryznańnia niezaležnaści Kurlandzii, jak asobnaha hercogstwa, hłaŭnakamandujučyj na Ŭschodzi daručyŭ krajowaj radzie Kurlandzii 250.000 marak, katoryje u zbodzi z načalnikam wajennaha upraŭleńnia Kurlandzii buduć padzieleny miž pawietami dzieła razdačy ukrywajučymsia biednym usich nacyonalnaściej i wier.

WIESTKI Z RASIEI.

MASKWA. U Maskwie pry bolšewickim uradzie istnuje «Biełaruski nacyanalny kamisaryjat». Wychodzić hazeta „Dziannica—wiestka biełaruskaha nacyjanalnaha kamisaryjatu“. Redaktaram D. Żyłunowič (C. Hartny).

PIECIARBURH. Senatar Bielecki i byŭšy wajenny minister Suchamlinaŭ pracujuć ŭ drukarni pry wastrozi „Kresty“, jak karrektary, i zarablajuć za heta 3-4 r. na dzień.

Z usiaho świetu.

BERN. U irlandzkim okruzi Tulamor usiemi hałasami wybran za deputata ŭ nižniuju pałatu kandydat sinnfejneraŭ.

U Dublinie narod zrabawaŭ wialikuju fabryku snaradaŭ i razbramiŭ wajennaje prysuctwa.

CIURYCH. „Allance Hellenique“ drukuje zajawu, što hrecki karol Konstantyn, katory ciapier żywie ŭ Ciurychu, pawodłuh miżnarodnaha prawa ŭsio jašče karol, bo nikoli nie adrekaŭsia ad tronu. Ciapiesašni haspadar Hrecii, Wenizelos, s pryčyny wajennych zdareńniaŭ utraciŭ swaju peŭnaść, i ŭ świadomych kruhach ličacca z mahčymaściu niespadziewanych zdareńniaŭ u najbližejšym časie.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

26.IV. Zachodni teatr.

Ataka armii Syksta v. Arnim proci hary Kemel dašła pośnaj udačy. Hara Kemel, panujučaja nad flandrskaj dalinaj apynułasia ŭ našych rukach. Pašła artyleryjskaj padhatoŭki naša piachota wybiła z ich pazycij francuskije dywizii, jakim była zahadana zaščyta Kemela. Razam z imi byli wykinuty anhličanie z wakolicy Witčet i i Drenoter. Miesto S. Eloa ŭ našych rukach. Byŭšyje ŭ wioscy Kemel betonnyje budoŭli i ŭmacawanyje sialiby zdabyty. My zaniali Drenoter i wiaršyny pry Flegelhuk. Uziato bolš za 6.500 pałonnych, pierawažna francuzaŭ. Miž imi anhlicki i francuski pałkoŭniki.

Na poŭdni ad Sommy my nie mahli udzieržacca ŭ zaniatych nami Wille-Bretonne s pryčyny silnych warožych kontratak. Dalejšyje warožy kontrataki adbity la samoj wioski. Les i wiosku Hangar my udzieržali. Čysło pałonnych na hetym adrezku dachodzić 2.400.

Na zahodnim bierezi Mozell my ŭwarwalisia u francuskije akopy, zaniali Rennewil i wiarnulisia nazad s pałonnymi.

27.IV. Zachodni teatr.

Na poŭnačy ad Witčeta my dajšli da pałudzionnaha kraju Wurmecel. Francuskije i anhlickije dywizii darema pamykalisia adwajewać Kemel. Ich šturmy pierad i pašla abiedu złomleny našym ahniom. Dzie worahi dachodzili da našych linij, tam jany byli wyniščeny štykami. Na paŭnočnym zachodzi ad Melwil na pałudzionym bierazi Lis, pry Żiwenši i miž Skarp i Sommaj —razwiedki. Na poŭdni ad Sommy francuzy daremna tracili swaje siły, šturmujučy Wille Bretonne. Pryhatawanyje silnym ahniom čyślenyje sproby prarwać našy linii ničoha nie dajšli. U adkaz našy pieršyje časci pierajšli ŭ nastupleńnie i ŭziali pałonnych i kulemioty.

Uschod.

FINLANDZIJA. Sproby worahaŭ prarwać našy linii pry Lati byli daremny.

28.IV. Zachodni teatr.

Na poli bitwy u Flandryi worahi adyjšlisia na zadnije linii. Na poŭdni ad Langemark jany adyjšlisia za patok Steń, na ŭschodzi ad Ipra—na swaje pazycii, zaniatyje ŭ kancy 1914 hadu, a pry Cilebeke—jašče dalej. Honiučysia za worahami my ŭziali ŭ pałon niekalki sot belhijcaŭ i anhličan. Dwajnaja wiaršyna № 60 ŭ našych rukach. Silnaja čynnaść artyleryi na adrezku Kemel. Adbiŭšy francuskije ataki 26.IV na zachodnim skłonie hary my pajšli ŭ kontrataku i zdabyli šturmam wakolicu Loker. Na paŭnočnym bierazi Lis i pry Festiber my adbili anhlickije nastupleńni i ŭziali pałonnych. Pry Żiwenši adbity silnyje anhlickije kontrataki.

Na poli bitwy naabapał Sommy — artyleryjskije bitwy.

Uschod.

FLANDZIJA. My ŭ bitwie zdabyli Tawasthus.

Kala wajny.

BERLIN. Jarki abraz pałažeńnia amerykanskaha wojska daie spis strat, apawieščeny hłaŭnakamandujučym amerykanskich wojsk na fronci, Peršyngam. Na paloch bitw pahibli 182, ad niešcaśliwych zdareńniaŭ pamierli 163 i ad chwarob — 885, utanuli ŭ mory 237, atručeny gazami, nałažyli na siabie ruki i pakarany śmierciu 37. Apryč taho ranieny 780 duš, uziaty ŭ pałon abo prapali biaz wieści 63.

BERLIN. Pałkoŭnik Repington, staronnik anhlickaha hłaŭnamandujučaha Hega, napadaje u «Morning Post» na Llojda Džordža, winawaciačy jaho ŭ nieŭdačy. Llojd Džordž raspylaje anhlickije wajennyje siły, trymajučy ŭ Salonikach, Messopotanii i Palestynie $1\frac{1}{4}$ miljona wojska. Rachawać na značnuju pomač Ameryki sioleta jašče nielha. Heta wiedaŭ i Llojd Džordž.

ŽENIEWA. Na adnej uračystaści 22 krasawika francuski minister finansaŭ, Kloc, zajawiŭ, što jadyny mahčymy dla Francii mir —heta mir, katory wiernie Francii ukradzienyje prawincii i ŭsie straty.

Minister sudoŭ Neji zajawiŭ, što nastaŭ čas razwiazki wajny. Sajužniki dojduć pabiedy, kali zachawajuć spakoj, ciarpliwaść i jednaść.

Pačynajučy ad 15 maja, u Francii ustanoŭleny try postnyje dni ŭ tydni.

BERLIN. U hłaŭnaj kamisii Rejchstagu było zajaŭleno, što da 31 marca 1918 hadu u Francii było 236.676 niameckich pałonnych, u Anhlii—119.000, u Rasiei i Rumynii — 157.000.

LONDON. Ad 6 da 16 krasawika straty aficeraŭ dachodziać 3.600 tonn.

ŽENIEWA. „Journal“ piše, što dola Kale i Diunkirchena nierazryŭna źwiazany z dolaj Ipra, bo na zachodzi ad Ipra nima bolš pastajannych fortaŭ, na katorych možna było by spynić nastupleńnie worahaŭ.

BERN. „Petit Journal“ nakazywaje, što Foš maje nieabmiežanyje paŭnamoččy dzieła wiadzieńnia wajny na ŭsieńkim zachodnim fronci. Pad jaho kamandaj: francuskimi siłami — Peten, anhlickimi — Heg. Fošu prysłuchajuć także italjanskije wojski.

Usie wajennyje tabory ŭ pałudziennaj Francii ciapier pustujuć, bo ŭsie wojski paspiešna wysłany na front.

WIENA. U načy z 22 na 23 krasawika našy minamioty ŭ pałudziennaj časci Adryatyckaha mora sustrecilisia z lohkimi marskimi siłami worahaŭ. Našy siły biez strat i škod wiarnulisia nazad.

BERLIN. *Uradowa.* La zachodniaha ŭžbiarežža Anhlii padwodnymi łodkami iznoŭ zatopleno 17 000 tonn.

BERLIN. *Uradowa.* Nowyje ŭdačy padwodnych łodak la zachodniaha ŭžbiarežža Anhlii: 25.000 tonn.

BERLIN. *Uradowa.* Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u Siarodziemnym mory: 5 parachodaŭ jomkaściu razam 24.000 tonn.

BERLIN. Wiestki s pałudziennaj Afryki stanowiacca ŭsio bolej trywožnymi. Anhlickije karespondenty nakazywajuć ab uzmacawańni respublikanskaj partyi.

BERN. Anhlickije hazety nakazywajuć s pałudziennaj Afryki, što miž burami pačałasia prapahanda proci anhlickaha panawańnia. Senatar Marres u publičnaj pramowie skazaŭ, što stary štandar woli budzie iznoŭ razwiewacca nad burami pałudziennaj Afryki.

KONSTANTYNOPOL (W. T. B.). Bitwy našy ŭ wakolicach Karsu dawiali da upadku hetaj krepaści. Uziato 860 harmat.

BATUM. Siudy pryjechaŭ Enwer-Paša. Ŭsie kramy adčynieny iznoŭ. Tut na woli hulajuć bolš za 600 rasiejskich aficeraŭ. Apracza 200 harmat uziato mnoha snaradaŭ i inšaj wajennaj dabyčy. Partowyje budoŭli nie zrujnowany.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.